

Samenwerking kerndoelenteam en advieskring

'MET ACTUELE CONCEPTKERNDOELEN RUIM BAAN GEVEN AAN DE CREATIVITEIT EN VAKMANSCHAP VAN DE LERAAR'

In september 2023 is het kerndoelenteam moderne vreemde talen (MVT) gestart met het actualiseren van de kerndoelen. Het kerndoelenteam laat zich daarbij adviseren door een advieskring MVT. Over wat voor vraagstukken overleggen zij met elkaar? Miriam Spierings en Feikje Riedstra (kerndoelenteam) en Simone Groeneveld (advieskring) vertellen over de samenwerking.

Tegen welke uitdagingen en/of dilemma's loopt het kerndoelenteam aan bij de ontwikkeling van de conceptkerndoelen? Miriam Spierings, procesregisseur van het kerndoelenteam: 'Een belangrijke uitdaging is dat de kerndoelen moeten gelden voor alle schooltypes en voor alle leerlingen, met slechts een paar uitzonderingen. Dat betekent dat ze ook gelden voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. Ze moeten dus zó geformuleerd worden dat ze algemeen herkenbaar zijn.'

Ze vervolgt: 'Een tweede uitdaging heeft ermee te maken dat MVT een breed leergebied is. In het primair onderwijs gaat het weliswaar alleen over Engels, maar in het voortgezet onderwijs over maar liefst negen talen!' Spierings legt uit dat er momenteel alleen kerndoelen bestaan voor Engels, in het voortgezet onderwijs. En dat de overige moderne vreemde talen dus de kerndoelen Engels moeten gebruiken. 'Maar Engels bouwt voort op kennis uit het primair onderwijs en de andere talen niet. Het is dus niet realistisch om te werken met dezelfde kerndoelen. Het is ook niet realistisch om te verwachten dat leerlingen bij de andere talen hetzelfde niveau zullen halen als bij Engels.' Ze vervolgt: 'Er komt dus in de onderbouw van het voortgezet onderwijs een aparte set van kerndoelen voor Engels en een aparte set voor MVT.'

MIRIAM SPIERINGS

procesregisseur van het kerndoelenteam

FEIKJE RIEDSTRA

lid van het kerndoelenteam en lerares Frans aan het Drachtster Lyceum

SIMONE GROENEVELD

voorzitter van de advieskring moderne vreemde talen en lerarenopleider Engels bij Hogeschool Windesheim

Een derde uitdaging is dat het kerndoelenteam het Europees Referentiekader (ERK) verankert in de kerndoelen, stelt Spierings. 'Deze verankering maakt het mogelijk om het beheersingsniveau aan het eind van het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs inzichtelijk te maken.'

Karakteristiek, raamwerk, conceptkerndoelen.

De advieskring geeft feedback op de volgende tussenproducten van het kerndoelenteam: de karakteristiek, het raamwerk en de conceptkerndoelen. De *karakteristiek* beschrijft wat het leergebied kenmerkt, de opbouw van het leergebied van het primair onderwijs naar de onderbouw van het voortgezet onderwijs en hoe het leergebied samenhangt met vakken in de bovenbouw. 'De karakteristiek beschrijft ook hoe het vak zich tot eventuele verwante leergebieden verhoudt', zegt Spierings. Ze vervolgt: 'Het *raamwerk* deelt de inhoud - kennis, vaardigheden en houdingen - van het leergebied op in domeinen. Het raamwerk is dus als het ware het totaaloverzicht van het leergebied voor het primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De *conceptkerndoelen* beschrijven waar leerlingen mee in aanraking moeten komen, welke inspanning er van hen wordt verwacht met het oog op ervaringen, en wat ze uiteindelijk moeten beheersen. Het gaat dus om: aanbod, ervaring en beheersing.'

Uitdagingen in de klas

Andere uitdagingen hebben te maken met de praktijk, vertelt Feikje Riedstra, die ook in het kerndoelenteam zit en in het dagelijks leven werkt als lerares Frans aan het Drachtster Lyceum. Zij constateert dat het huidige curriculum sterk gefragmenteerd is. 'Op veel scholen worden de vaardigheden geïsoleerd geoefend. Maar in het dagelijks leven staan bijvoorbeeld lezen en spreken natuurlijk niet op zichzelf. Door een conceptkerndoel op te stellen waarbij integratie van vaardigheden nadrukkelijk aan bod komt, sluit het onderwijs meer aan bij het dagelijks leven. En daardoor worden de talen ook aantrekkelijker.' Riedstra vervolgt: 'Door ook in de conceptkerndoelen ruimte te bieden voor uitdagende communicatieve taken – bijvoorbeeld het maken van een vlog over de woonomgeving – kun je eraan bijdragen dat het leren van talen leerlingen aanspreekt.'

Bevorderen populariteit

Een grote uitdaging voor het moderne vreemde talenonderwijs is inderdaad hoe dit aantrekkelijker kan worden voor leerlingen, stelt Simone Groeneveld, voorzitter van de advieskring moderne vreemde talen en lerarenopleider Engels bij Hogeschool Windesheim. 'De laatste jaren hebben de moderne vreemde talen, met uitzondering van Engels, aan populariteit ingeboet. Een belangrijke vraag is hoe dit tijt te keren. Wij denken dat meer focus op de inhoud gaat helpen. Het is daarom goed dat er in de conceptkerndoelen meer aandacht is voor literatuur en cultuur. En ook dat er meer nadruk komt te liggen op communicatie en minder op het grammaticaonderwijs. Dit alles kan bijdragen aan een grotere waardering van vreemde talen.'

Hoe een advies tot stand komt

Het kerndoelenteam werkt in stappen aan de actualisatie van de kerndoelen. Bij iedere stap levert het team een tussenproduct op, dat wordt gepresenteerd aan de advieskring. De organisaties die vertegenwoordigd zijn in de advieskring delen deze input met hun achterbannen en vragen om feedback. 'Onze secretaris verzamelt vervolgens alle reacties en schrijft een voorlopig advies. Dat bespreken we in de advieskring en we leggen het voor aan het kerndoelenteam', zegt Groeneveld. 'Daarna stelt de secretaris het definitieve advies op.komen, welke inspanning er van hen wordt verwacht met het oog op ervaringen, en wat ze uiteindelijk moeten beheersen. Het gaat dus om: aanbod, ervaring en beheersing.'

Ze vervolgt: 'Een andere uitdaging is: hoe zorgen we ervoor dat voor iedereen duidelijk is wat het kerndoelenteam bedoelt in de conceptkerndoelen? Welke woorden gebruik je? Daar denken we als advieskring graag over mee. Net zoals over alle overige uitdagingen.'

Waarmee moet het team aan de slag?

Wat is het belangrijkste advies voor het kerndoelenteam? Groeneveld: 'Wij willen graag weten wat leerlingen nu echt moeten kennen, kunnen en ervaren. Daarmee wordt het voor leraren duidelijk waar zij hun lessen op moeten richten en hoe schoolbesturen de talensecties daarin moeten gefaciliteerd. Het kerndoelenteam heeft ons uitgelegd dat er een limiet zit aan het aantal beheersingsdoelen en hoe concreet die kunnen zijn binnen de wettelijke kaders. Kerndoelen blijven altijd wat abstract. Maar binnen de kaders willen we de doelen wel graag zo scherp mogelijk geformuleerd zien.'

Ze geeft nog een voorbeeld van een belangrijk advies: 'We vinden het cruciaal dat er bij elk conceptkerndoel verschillende inspirerende en creatieve voorbeelden staan, waarmee leraren in de praktijk concreet aan de slag kunnen.'

Spierings: 'Het kerndoelenteam heeft al verschillende adviezen van de advieskring overgenomen. Zoals het advies om drie sets van conceptkerndoelen te maken: een voor Engels in het primair onderwijs, een voor Engels in de onderbouw van het voortgezet onderwijs en een voor de moderne vreemde talen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.'

Opbouw van de conceptkerndoelen

Elk conceptkerndoel heeft een eigen inhoud. Maar alle conceptkerndoelen kennen dezelfde opbouw: een doelzin, aangevuld met uitwerkingen en een toelichting met herkenbare en inspirerende voorbeelden voor een grote en diverse groep leraren ('te denken valt aan').

Nut voor de praktijk

Riedstra denkt dat de adviezen van de advieskring er zeker aan gaan bijdragen dat de conceptkerndoelen straks goed bruikbaar zullen zijn in de praktijk. Ze geeft een voorbeeld: 'Bij één conceptkerndoel had het team aangegeven dat leerlingen moeten kunnen oefenen met native speakers. Toen kregen we van de advieskring terug dat juist het contact met native speakers – zeker bij onderbouwleerlingen – tot spreekangst kan leiden. De suggestie was om onderbouwleerlingen te laten oefenen met leerlingen

uit de bovenbouw. Of met anderen die de doeltaal zelf nog aan het leren zijn. Dat vonden wij wel een eyeopener.'

Op haar eigen school doet Riedstra nu al haar voordeel met deze tip. 'We starten een project waarbij onderbouwleerlingen Franse brieven schrijven met leerlingen van een school in Togo, Afrika, die Frans als tweede taal leren.'

Tevredenheid over samenwerking

Spierings, Riedstra en Groeneveld zijn heel tevreden over de samenwerking tussen kerndoelenteam en advieskring. Groeneveld: 'Het kerndoelenteam staat altijd open voor onze feedback. De leden denken goed na over onze adviezen en lichten ook altijd toe waarom ze deze wel of niet overnemen. De onderlinge afstemming tussen team en advieskring leidt tot steeds beter geformuleerde, concretere conceptkerndoelen.'

Spierings: 'De terugkoppeling van de advieskring houdt ons scherp en helpt ons bij het maken en motiveren van keuzes. Die motivering leggen we goed vast. Want die zal in een volgende fase, als het onderwijsveld aan de slag gaat met het beproeven van de conceptkerndoelen, ook nog goed van pas komen. Ik hoop dat leraren straks gaan ervaren dat de conceptkerndoelen ruim baan geven aan hun creativiteit en vakmanschap.'

Over de actualisatie van de kerndoelen

De huidige kerndoelen zijn niet actueel en ruim geformuleerd. Dit geeft onduidelijkheid bij leraren over wat moet en mag. Om leerlingen goed voor te bereiden op het vervolgonderwijs en hun toekomst is actualisatie van de kerndoelen (en examenprogramma's) van groot belang. Leraren, schoolleiders, leerlingen en andere onderwijspartijen worden bij dit actualisatieproces betrokken. SLO voert de regie over het proces.

Ook actuele conceptexamenprogramma's voor de MVT

De examenprogramma's van de vakken Engels, Duits, Frans, Spaans, Italiaans, Russisch, Arabisch, Turks en Chinees krijgen ook een update. Na de zomervakantie levert de vakvernieuwingscommissie de conceptexamenprogramma's op. Meer informatie: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>.

Sommige leden van de advieskring MVT zitten ook in de vakvernieuwingscommissie. 'Dat helpt enorm bij het vormgeven van doorlopende leerlijnen', aldus Spierings.

Wie zitten er in het kerndoelenteam en in de advieskring?

[Bekijk het kerndoelenteam MVT hier.](#)
[Bekijk de advieskring van MVT hier.](#)

Meer informatie

Meer informatie vind je op het webplatform: www.actualisatiekerndoelen.nl. Daar kun je je ook aanmelden voor automatische updates.